

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Ekonomická fakulta

Katedra účetnictví a financí

Studijní program: 6208 B Ekonomika a management

Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

B A K A L Á Ř S K Á P R Á C E

Dotace v zemědělském podniku, jejich úloha a vliv na strukturu a výsledek hospodaření

Vedoucí bakalářské práce:

Doc. Ing. Jindřiška Kouřilová CSc.

Autor:

Bc. Linda Fialová

2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Dotace v zemědělském podniku, jejich úloha a vliv na strukturu a výsledek hospodaření vypracovala samostatně na základě vlastních zjištění a materiálů, které uvádím v seznamu použité literatury.

V Českém Krumlově 5.9.2009

Bc. Linda Fialová

Poděkování

Děkuji vedoucí práce Doc. Ing. Jindřišce Kouřilové CSc. za odbornou pomoc a vedení při zpracování bakalářské práce a účetnímu oddělení společnosti ZEMOS Zubčice, spol. s r.o. za poskytnutí číselných podkladů a ostatních materiálů ke zpracovávanému tématu.

Obsah

1. Úvod.....	3
2. Literární rešerše	5
2.1. Definice pojmu dotace	5
2.2. Dotace a jejich účtování.....	6
2.2.1. Účetní dopady dotací	6
2.2.2. Daňové dopady dotací	8
2.3. Přehled dotací poskytovaných ze zdrojů EU	8
2.3.1. Přímé platby	9
2.3.2. Jednotná platba na plochu (SAPS).....	9
2.3.3. Doplnková platba k jednotné platbě na plochu (Top-Up)	10
2.3.4. Operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství (OP RVMZ)	11
2.3.5. Horizontální plán rozvoje venkova (HRDP)	12
2.3.6. Program rozvoje venkova (PRV).....	13
2.3.7. Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond, a.s.	21
2.4. Analýza poměrových ukazatelů.....	22
2.4.1. Analýza rentability.....	22
2.4.1.1. Rentabilita celkového vloženého kapitálu (return on assets - ROA)..	24
2.4.1.2. Rentabilita vlastního kapitálu (return on equity - ROE).....	24
2.4.1.3. Rentabilita tržeb (return on sales - ROS).....	25
2.4.2. Ukazatele aktivity	25
2.4.2.1. Rychlost obratu zásob	25
2.4.2.2. Doba obratu zásob	25
2.4.2.3. Obratovost pohledávek	25
2.4.2.4. Obrat celkových aktiv.....	26
2.4.3. Ukazatele zadluženosti	26
3. Charakteristika podniku	28

4.	Analytická část bakalářské práce.....	30
5.	Závěr	37
6.	Summary	39
7.	Přehled použité literatury.....	40

1. Úvod

Zemědělství je oborem, do kterého se počátkem devadesátých let minulého století zásadním způsobem promítla transformace z centrálně řízené a plánované ekonomiky na ekonomiku tržní. Dalším důležitým mezníkem byl vstup České republiky do Evropské unie, což s sebou přineslo nejen významné změny v legislativě ale také zvýšení konkurenčního prostředí.

Zemědělská výroba má oproti výrobě průmyslové zvláštní specifika, k nimž patří zejména závislost na přírodních podmínkách. Pro zemědělskou výrobu je také typická nízká či dokonce nulová (například u počasí) ovlivnitelnost procesů probíhajících v přírodě. Důležitým aspektem také je časově nerovnoměrné rozložení příjmů a výdajů a také nerovnoměrné využívání pracovních sil i strojů. Výše uvedená specifika se proto snaží stát a Evropská unie kompenzovat pomocí poskytování dotací. Úkolem dotací však není pouze podpora zemědělských podniků a zachování zemědělské produkce, ale také ochrana životního prostředí a zachování kulturního rázu krajiny.

Základním cílem bakalářské práce bylo zorientovat se v hospodaření konkrétní obchodní společnosti působící v oblasti zemědělství, struktuře poskytovaných dotací, jejich administrativě a vlivu na výsledek hospodaření a celkovou finanční situaci zemědělského podniku.

Bakalářská práce se skládá z teoretické části a z analytické části. Úkolem teoretické části bylo definovat a vymezit základní pojmy a definice, popsat druhy dotací, jejich úlohu a vliv na hospodaření zemědělského podniku, a to jak v obecné rovině, tak na příkladu konkrétní společnosti. V rámci teoretické části jsem se také zabývala účetními aspekty dotací, a to konkrétně způsobem účtování o dotacích, daňovou problematikou dotací a také vlivem daňové účinnosti na efekty ze získaných dotací. V teoretické části bakalářské práce také byly podrobněji analyzovány dotace poskytované z rozpočtu České republiky a ze zdrojů Evropské unie.

Cílem analytické části bakalářské práce byl rozbor hospodaření vybraného zemědělského podniku. V bakalářské práci jsem se dále snažila vyčíslit vliv dotací na aktiva a pasiva firmy a také kvantifikovat vliv dotací na hodnoty vybraných ukazatelů finanční analýzy. Základem pro analýzu bylo srovnání hospodaření podniku v případě

získání dotací a v případě jejich absence. V analytické části bakalářské práce jsem provedla srovnání nákladů, výnosů, hospodářského výsledku a hodnot vybraných ukazatelů finanční analýzy v případě čerpání nárokovaných dotací a v případě jejich nezískání. Srovnání bylo provedeno na příkladu konkrétního zemědělského podniku ZEMOS Zubčice spol. s.r.o. Jako výchozí podklady byly použity skutečné výkazy účetní závěrky této společnosti za roky 2006, 2007 a 2008. Pro účely analýz provedených v bakalářské práci byly tyto výkazy očištěny od vlivu přijatých dotací a byla připravena teoretická rozvaha a výkaz zisků a ztrát po eliminaci vlivu přijatých dotací. Na základě skutečných výkazů účetní závěrky a výkazů očištěných od vlivů dotací bylo provedeno srovnání vybraných veličin a ukazatelů. Pomocí finanční analýzy pak bylo následně vyhodnoceno, jaký význam měly na finanční situaci podniku dotace obdržené ve sledovaných obdobích.

2. Literární rešerše

2.1. Definice pojmu dotace

Pojmem **dotace** se v ekonomii rozumí peněžitý dar nebo daru podobná peněžitá úhrada ze strany státu (zpravidla vlády nebo zákonodárného sboru) nebo územněsprávního celku (v Česku kraj, obec nebo městská část) nějakému subjektu v zájmu snížení ceny určitého statku, jehož poskytování je ve „veřejném zájmu“. V některých oborech, například u veřejné osobní dopravy, se dotace provádějí formou úhrady prokazatelné ztráty, případně zákonem definovaného přiměřeného zisku. Často bývá poskytnutí dotace vázáno na jistou míru vlastní spoluúčasti příjemce (například dotace tvoří určitý procentní podíl z částky vynaložené příjemcem dotace).¹

Dotace je formou poskytnutí určitého množství finančních prostředků, nejčastěji ze státního rozpočtu (nebo také z územního rozpočtu). Může a nemusí být stanovena na konkrétní účel. Je třeba dodat, že neexistuje přesná hranice či rozdíl, mezi grantem a dotací. Jediným rozdílem je snad přesnější účelovost a specifikta grantu, na rozdíl od dotace. Dotace se také obvykle chápe jako veřejná podpora zejména investičních nákladů projektu. Obecně je program nazýván dotací pokud spolufinancuje podíl 80-ti a více procent investičních nákladů projektu. Pojmy dotace a grant ale bývají často významově zaměňovány. Metodika vládní finanční statistiky za dotace považuje dobrovolné běžné nebo kapitálové investice mezi vládními jednotkami, mezi nadnárodními organizacemi a vládou (např. program Phare). Také dobrovolný transfer ve prospěch soukromého sektoru nebo soukromé osoby je nazýván dotací. Vládní finanční statistika a Systém národních účtů v příručkách MF ČR nabízí užší definici slova dotace jako nenárokový transfer, který poskytuje vláda vybraným podnikům a jehož velikost se určuje na základě úrovně produkce nebo činnosti či na základě množství a hodnoty vyprodukovaného zboží a služeb. V širším smyslu se zde uvádí, že je za dotaci považována jakákoliv platba či poskytnutá daňová výhody přiznaná

¹ WIKIPEDIA [online]. cit. 2009-08-20. Dostupný z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Dotace>>

jedincům v závislosti na jejich osobní situaci, která se poskytuje za podmínek stanovených v zákoně nebo nařízení (např. pro nezaměstnané nebo postižené).²

2.2. Dotace a jejich účtování

2.2.1. Účetní dopady dotací

Z účetního hlediska jsou dotace rozlišovány na investiční dotace (tj. dotace na pořízení majetku) a na dotace k úhradě nákladů.

Investiční dotace snižují účetní pořizovací cenu konkrétního majetku. Tento postup vyplývá z § 47 odstavce 4 vyhlášky 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví. Na základě tohoto ustanovení se ocenění dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku a technického zhodnocení sníží o dotaci na pořízení majetku a o dotaci na úhradu úroků zahrnovaných do ocenění majetku. Za dotaci se pro účely vyhlášky považují bezúplatná plnění, která se poskytují přímo nebo zprostředkovaně podle zvláštních právních předpisů ze státního rozpočtu, státních finančních aktiv, Národního fondu, ze státních fondů, z rozpočtů územních samosprávných celků na stanovený účel. Za dotaci se rovněž považují bezúplatná plnění na stanovený účel ze zahraničí z prostředků Evropské unie nebo z veřejných rozpočtů cizího státu a granty poskytnuté podle zvláštního právního předpisu. Dotací se rovněž rozumí také prominutí části poplatků, pokud to právní předpisy umožňují a příslušný orgán stanovil prominutou část poplatků za dotaci.

² DOTACE ONLINE.CZ [online]. cit. 2009-08-20. Dostupný z WWW: <<http://www.dotaceonline.cz/Page.aspx?SP=1181>>

Zaúčtování investičních dotací je znázorněno v níže uvedené tabulce:

Tabulka 1 : Způsob účtování investičních dotací

	Účet MD	Účet D
Pořízení aktiva	041, 042	211, 221, 321
Předpis dotace	346, 347	031, 041, 042
Příjem dotace	221	346, 347
Zařazení aktiva	01x, 02x, 031	031, 041, 042

Pramen: Vlastní úprava, obecně uznávaný způsob účtování dotací

Z výše uvedeného je tedy jasně patrné, že ve výkazu zisků a ztrát se přijetí investiční dotace přímo neprojeví, dojde však ke snížení výše účetních odpisů u pořízeného majetku, u kterého vznikl nárok na dotaci.

Provozní dotace (dotace k úhradě nákladů) slouží k pokrytí vynaložených provozních nákladů. Tyto dotace se účtují do výnosů ve věcné a časové souvislosti s vyúčtováním nákladů na stanovený účel. Jde zejména o dotace na provozní účely, kterými jsou podniky podporovány, aby zabezpečovaly činnosti, které by za normálních tržních podmínek neprováděly. Zemědělský podnik může obdržet také dotaci na subvencování zaplacených úroků (např. v rámci podpory od PGRLF). Provozní výnosy (účtová skupina 64x) či finanční výnosy (účtová skupina 66x), které vyplývají z přijatých dotací jsou účtovány ve věcné a časové souvislosti do příslušného účetního období v závislosti na náběhu nákladů, které jsou kryty poskytnutou dotací.

Zaúčtování provozních dotací je znázorněno v níže uvedené tabulce:

Tabulka 2 : Způsob účtování dotace nákladů

	Účet MD	Účet D
Vynaložení nákladu, na jehož úhradu byla poskytnuta dotace	5xx	211, 221, 321
Předpis dotace	346, 347	384
Příjem dotace	221	346, 347
Zaúčtování poskytnuté dotace rozpuštění	384	648, 668

Pramen: Vlastní úprava, obecně uznávaný způsob účtování dotací

Z účtování je tedy patrné, že přijaté provozní dotace se ve výsledku hospodaření projeví jako ostatní provozní či finanční výnosy, tedy jako zvýšení výsledku hospodaření.

2.2.2. Daňové dopady dotací

Z pohledu zákona o daních z příjmů (zákon č. 586/1992Sb.) jsou dopady přijetí dotací obdobné jako z pohledu účetního.

Provozní dotace jsou součástí základu daně z příjmů fyzických či právnických osob a podléhají tedy zdanění daní z příjmů. Výsledný čistý finanční přínos provozních dotací je tedy nižší o související daň z příjmů. Sazba daně z příjmů právnických osob činila ve zdaňovacím období roku 2008 21 %, zatímco sazba daně z příjmů fyzických osob za stejné zdaňovací období dosahovala 15 %. Za předpokladu vykázání daňové povinnosti tedy dosahuje výsledný čistý finanční přínos v případě právnických osob výše 79 % přijatých provozních dotací a v případě fyzických osob 85 %.

Investiční dotace snižují daňovou vstupní cenu majetku pro účely kalkulace daňových odpisů. Přijetí investičních dotací se tak sice primárně nepromítá do výše daňového základu pro výpočet daně z příjmů, následně však dojde ke snížení výše daňových odpisů majetku, na jehož pořízení byla získána dotace. Ve srovnání se situací, kdy by žádné dotace přijaty nebyly tak dojde ke snížení daňově uznatelných nákladů.

2.3. Přehled dotací poskytovaných ze zdrojů EU

Finanční podpory v zemědělství jsou členěny na:

- přímé
- nepřímé

2.3.1. Přímé platby

Česká republika aplikuje pro výplatu přímých plateb od roku 2004 systém jednotné platby na plochu (SAPS). Nové členské státy po svém vstupu do Evropské unie neobdržely přímé platby v plné výši.

Přístupová smlouva a nařízení Rady (ES) č. 1782/2003 stanovuje postupné navyšování přímých podpor v modelu 25 % v roce 2004, 30 % v roce 2005, 35 % v roce 2006, 40 % v roce 2007 a následně každoročně se zvýšením o 10 % až do dosažení 100% výše v roce 2013, tj. stejné úrovně plateb ve starých členských státech Evropské unie (EU 15) aplikovaných k 30.4.2004.

Současně bylo novým členským státům umožněno přímé podpory dorovnávat z vlastních zdrojů (tzv. národní doplňkové platby k přímým podporám – top-up) o 30 % unijní sazby, maximálně však do 100 % unijní sazby, platné ke dni 30.4.2004.³

Přímé platby jsou poskytovány v rámci Společné zemědělské politiky Evropského společenství. Zemědělec podává žádost a pokud splní stanovené podmínky, má na dotace nárok. Poskytují se na plochu obhospodařované půdy (na 1 ha) na dobytčí jednotku, k podpoře pěstování určitých plodin, např. na len přadný, atd.

2.3.2. Jednotná platba na plochu (SAPS)

Žadatelem o tuto platbu může být fyzická nebo právnická osoba, která obhospodařuje zemědělskou půdu, která je vedena v Evidenci využití zemědělské půdy podle uživatelských vztahů (tzv. LPIS).

Žádost o poskytnutí dotace v rámci jednotné platby na plochu je možné podat na následující kultury:

- orná půda
- travní porost
- vinice
- chmelnice
- ovocný sad
- školka

³ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY [online], cit. 2009-08-20. Dostupný z WWW: <<http://www.mze.cz/Index.aspx?ch=74&typ=2&ids=645&val=645>>

- zelinářská zahrada
- jiná kultura⁴

Pro poskytnutí této podpory je nutné dodržení minimální výměry, která činí v součtu všech půdních bloků 1 hektar zemědělské půdy. Zemědělská půda, na kterou je žádána finanční podpora musí být vedena v evidenci LPIS na žadatele nejméně od 1.5. do 31.8 kalendářního roku, ve kterém je podpora žádána. Žadatel má povinnost tuto plochu zemědělsky obhospodařovat v souladu se zemědělskými a environmentálními podmínkami.

Výše SAPS pro rok 2008 byla 3 072,7 Kč na hektar zemědělské půdy.

2.3.3. Doplnková platba k jednotné platbě na plochu (Top-Up)

Žadatel o tuto platbu je shodný jako v případě platby SAPS. Proto pro poskytnutí této podpory musí žadatel splnit všeobecné podmínky platné pro jednotnou platbu na plochu. Pokud nebude žadateli přiznána jednotná platba na plochu SAPS, nemá nárok ani na platbu Top-Up.

Platba Top-Up je poskytována Státním zemědělským intervenčním fondem v těchto oblastech:

- pěstování lnu na vlákno na zemědělské půdě vedené v evidenci LPIS jako druh zemědělské kultury orná půda
- pěstování chmele na zemědělské půdě vedené v evidenci LPIS jako druh zemědělské kultury chmelnice
- platba na chmel dle stavu v evidenci LPIS k 31.březnu 2007
- platba na přežvýkavce dle stavu v ústřední evidenci dle plemenářského zákona k 31.březnu 2007
- platba na chov ovcí, popřípadě chov koz na hospodářstvích registrovaných v ústřední evidenci dle plemenářského zákona
- platba na zemědělskou půdu vedenou v evidenci LPIS

⁴ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY [online], cit. 2009-08-20. Dostupný z WWW: <http://www.mze.cz/attachments/SAPS-TOP-UP-LFA-2006.pdf> >

- platba na chov krav bez tržní produkce mléka na hospodářstvích registrovaných v ústřední evidenci podle plemenářského zákona
- platba na brambory pro výrobu škrobu.⁵

Pro lepší přehlednost uvádím ještě tabulku 5, která zobrazuje vývoj plateb SAPS a Top-Up během sledovaného období. Výše sazeb je částečně ovlivněna směnným kurzem české koruny vůči euru. Přesto je patrný stoupající trend jednotné platby na plochu (SAPS) a klesající trend doplňkové sazby na plochu (Top-Up).

Tabulka 3 : Vývoj sazeb SAPS a TOP-UP v letech 2006-2008

	2006	2007	2008
SAPS	2 517,80	2 791,50	3 072,70
TOP-UP			
Plodiny na orné půdě	2 240,40	1 755,10	1 341,40
Přežvýkavci	2 581,60	2 548,90	1 669,40

Pramen: Státní zemědělský intervenční fond [online], cit. 2009-08-20. Dostupný z WWW:

<<http://www.szif.cz/irj/portal/anonymous/>> a vyhledání sazeb na jednotlivé roky

2.3.4. Operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství (OP RVMZ)

Program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství je programový dokument, který představuje základní rámec pro poskytování projektových podpor do českého zemědělství. Vychází z nařízení Rady ES (1257, 1260 a 1263/1999), nařízení Komise ES (445/2002 a 963/2003) a ze Smlouvy o přistoupení České republiky k Evropské unii.

Program navazuje na předvstupní program SAPARD a je rozšířen jak obsahově, tak i z finančního hlediska. Je spolufinancován z Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu (EAGGF) a z Finančního nástroje pro podporu rybolovu (FIFG). Na realizaci tohoto programu se podílí Ministerstvo zemědělství spolu se Státním zemědělským intervenčním fondem.

⁵ STÁTNÍ ZEMĚDĚLSKÝ INTERVENČNÍ FOND. [online], cit. 2009-08-20. Dostupný z WWW:

<http://www.szif.cz/irj/go/km/docs/apa_anon/cs/dokumenty_ke_stazeni/hrdp/03_agro_envi/1208786820843.pdf>

Účelem zpracování OP Zemědělství je podpora zemědělské prvovýroby a zpracování zemědělských produktů, podpora lesního a vodního hospodářství, a zajištění trvale udržitelného rozvoje venkova.

Cílem tohoto programu je podpora trvalého hospodářského růstu, ale i růstu kvality života obyvatel, založená na:

- zvyšování konkurenceschopnosti odvětví
- zajištění zaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů
- snižování rozdílů v sociálních podmínkách
- zachování kulturní krajiny
- ochraně a zlepšování životního prostředí.⁶

Program je sestaven ze tří základních priorit a sedmi opatření.

2.3.5. Horizontální plán rozvoje venkova (HRDP)

Horizontální plán rozvoje venkova byl pro Českou republiku schválen Evropskou komisí v květnu 2004, s platností do konce roku 2006. Od 28. března 2008 probíhají výplaty dotací na tato opatření z Programu rozvoje venkova, který byl schválen na období 2007-2013 a rámcově tedy na HRDP navazuje.⁷

Program Horizontální plán rozvoje venkova ČR na období 2004-2006 (HRDP) měl za cíl zejména:

- ochranu a podporu vysoké hodnoty přírody a udržitelného zemědělství, které dodržuje environmentální požadavky
- zachování a podporu zemědělských systémů s nízkými vstupními náklady
- ochranu a zlepšování přirozeného prostředí, hygienických podmínek a podmínek spokojené existence zvířat
- zachování a posílení životaschopné sociální struktury ve venkovských oblastech.⁸

⁶ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY [online], cit. 2009-08-20. Dostupný z WWW: <<http://www.mze.cz/Index.aspx?ch=74&typ=2&ids=773&val=773>>

⁷ BusinessInfo.cz [online], cit. 2009-08-20. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/duben-2008/szif-maxim-vycerpai-horizontalni-plan/1001717/48427/?rtc=1>>.

⁸ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY [online], cit. 2009-08-20. Dostupný z WWW: <<http://www.mze.cz/index.aspx?ch=74&typ=1&val=42439&ids=649>>

Tento cíl byl rozdělen do 5 dílčích opatření:

- Předčasné ukončení zemědělské činnosti
- Méně příznivé oblasti a oblasti s environmentálními omezeními
- Agroenvironmentální opatření
- Lesnictví
- Zakládání skupin výrobců

2.3.6. Program rozvoje venkova (PRV)

Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 - 2013 vychází z Národního strategického plánu rozvoje venkova. Byl zpracován v souladu s nařízením Rady (ES) č. 1698/2005 a prováděcími pravidly uvedené normy.

Měl by přispět k dosažení cílů stanovených Národním strategickým plánem rozvoje venkova, tj. k rozvoji venkovského prostoru České republiky na bázi trvale udržitelného rozvoje, zlepšení stavu životního prostředí a snížení negativních vlivů intenzivního zemědělského hospodaření.⁹

Program dále umožňuje vytvořit podmínky pro konkurenceschopnost v základních potravinářských komoditách, rozšiřuje a diverzifikuje ekonomické aktivity ve venkovském prostoru s cílem rozvoje podnikání, vzniku nových pracovních míst s cílem snížení míry nezaměstnanosti na venkově a posílení sounáležitosti obyvatel na venkově.¹⁰

Program rozvoje venkova úspěšně navazuje na předcházející programové dokumenty: OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství v ČR, Horizontální plán rozvoje venkova ČR pro období 2004 - 2006, SAPARD a Leader ČR. PRV se dělí na 4 prioritní osy, které konkrétněji vymezují opatření pro alokaci finančních prostředků z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD)¹¹.

⁹ STÁTNÍ ZEMĚDĚLSKÝ INTERVENČNÍ FOND [online], cit. 2009-08-20. Dostupný z WWW:
<http://www.szif.cz/irj/go/km/docs/apa_anon/cs/dokumenty_ke_stazeni/eafrd/1180428724933.pdf>

¹⁰ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY [online], cit. 2009-08-20. Dostupný z WWW:
<<http://www.mze.cz/index.aspx?ch=74&typ=1&val=43628&ids=2307>>

¹¹ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY [online], cit. 2009-08-20. Dostupný z WWW:
<<http://www.mze.cz/Index.aspx?ch=74&typ=2&ids=2969&val=2969>>

Osa I je zaměřena na podporu konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví; dále posílení dynamiky podnikání v zemědělské výrobě a v navazujícím potravinářství. Prioritními oblastmi jsou modernizace zemědělských podniků, pozemkové úpravy a přidávání hodnoty zemědělským produktům, proto je na tyto účely alokováno nejvíce finančních prostředků.

Osa II se specializuje na zlepšování životního prostředí a na podporu zvyšování biodiverzity v krajině. Mezi významná opatření patří především platby za přírodní znevýhodnění v horských oblastech, platby v rámci oblastí Natura 2000 a Agroenvironmentální opatření.

Osa III podporuje kvalitu života ve venkovských oblastech a diverzifikaci hospodářství venkova. Alokované finanční prostředky směřují na opatření týkající se činností nezemědělské povahy, dále cestovního ruchu, obnovy a rozvoje vesnic či vzdělávání.

Osa IV Leader je osa metodická, která je realizována prostřednictvím dosažení stanovených cílů jednotlivých opatření os I. - III. Účelem je především zlepšení kvality života ve venkovských oblastech, posílení ekonomického potenciálu a zhodnocení kulturního dědictví venkova.

Program Osa I je zaměřena na podporu konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví a posílení dynamiky podnikání v zemědělské výrobě a v navazujícím potravinářství.

I.1.1. Modernizace zemědělských podniků

Opatření je zaměřeno na podporu investic, které zlepšují celkovou výkonnost zemědělského podniku za účelem zvýšení jeho konkurenceschopnosti. V živočišné výrobě se konkrétně jedná např. o výstavbu a rekonstrukci stájí, výstavbu jímek apod. V rostlinné výrobě jsou podporovány např. investice na výstavbu a rekonstrukce skleníků, skladů ovoce a zeleniny či závlahových zařízení.

Žadatelem je zemědělský podnikatel.

I.1.2. Investice do lesů

Podpora rozvoje dynamického podnikání v lesnictví, vyšší výkonnosti lesnických podniků, na restrukturalizaci lesnického sektoru a zlepšení ochrany životního prostředí

v lesnictví. Podpora bude zaměřena např. na obnovu lesních porostů, investice k pořízení lesnické techniky či rekonstrukce lesnické infrastruktury (např. lesních cest) a další.

Žadatelem je fyzická nebo právnická osoba hospodařící v lesích.

I.1.3. Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům

Opatření je zaměřeno na podporu výkonnosti zpracovatelských podniků a na rozvoj inovací. Podpora je zaměřena na hmotné a nehmotné investice, které se týkají zpracování, uvádění na trh, vývoje nových produktů, procesů a technologií.

Žadatelem je výrobce potravin nebo surovin uvedených v příloze I Smlouvy o založení ES.

I.1.4. Pozemkové úpravy

Opatření je zaměřeno na řešení problematiky vlastnických vztahů pozemkové držby, nedostatečné zemědělské infrastruktury či absence prvků ekologické stability v krajině. Při provádění pozemkových úprav dochází k racionálnímu prostorovému uspořádání pozemků všech vlastníků půdy v daném katastrálním území a podle potřeby také k reálnému vytyčení těchto pozemků v terénu.

Žadatelem jsou pozemkové úřady.

I.3.1. Další odborné vzdělávání a informační činnost

V rámci tohoto opatření budou podporovány vzdělávací projekty zaměřené na znalosti jednotlivých opatření osy I a II PRV, zákonných požadavků na hospodaření a na znalosti v oblastech potravinářství, hospodaření v lesích, ochraně přírody a dalších.

Žadatelem je fyzická nebo právnická osoba, která má vzdělávání v předmětu činnosti.

I.3.2. Zahájení činnosti mladých zemědělců

Opatření je zaměřeno na podporu podnikání začínajících zemědělců do 40 let. Na základě posouzení podnikatelského záměru dostane zemědělec dotaci na zahájení činnosti.

Žadatelem je začínající zemědělský podnikatel do 40 let věku, který zahajuje svou zemědělskou činnost poprvé.

I.3.3. Předčasné ukončení zemědělské činnosti

Toto opatření je zaměřeno na řešení problému nepříznivé věkové struktury zemědělců. Opatření motivuje starší zemědělce po dosažení věku 55 let ukončit aktivní zemědělskou činnost a vytvořit tak prostor pro nástup mladších zemědělců, což může přispět k posílení ekonomické a sociální dimenze trvalé udržitelnosti zemědělství a venkova. Opatření navazuje na opatření I.3.2.

Žadatelem je zemědělský podnikatel nad 55 let věku, který nedosáhl důchodového věku.

I.3.4. Využívání poradenských služeb

Cílem tohoto opatření je podpořit zavádění nových výrob, výrobních metod a technologií, které jsou zároveň slučitelné se zájmy zachování a zlepšení krajiny a ochrany životního prostředí. Dotace je určena ke krytí části nákladů při využívání služeb zemědělského poradenského systému, a to především v oblastech dodržování zásad společné zemědělské politiky, zejména cross-compliance, správné zemědělské praxe a dále šetrného způsobu hospodaření v lesích.

Žadatelem je zemědělský podnikatel a vlastník nebo nájemce lesa.

Program OSA II je zaměřena na zlepšování životního prostředí a krajiny

Opatření II.1.1 Platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech a platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech (LFA)

Toto opatření je zaměřeno na podporu zemědělců hospodařících v oblastech s méně příznivými podmínkami s cílem zachovat venkovskou krajinu, podpořit systémy šetrné k životnímu prostředí, přispět ke stabilizaci venkovského obyvatelstva v těchto oblastech a pomoci zajistit pro zemědělce odpovídající úroveň příjmů.

Opatření II.1.2 Platby v rámci oblastí NATURA 2000 a Rámcové směrnice pro vodní politiku 2000/60/ES (WFD)

Cílem opatření je pomoci zemědělcům při řešení specifického znevýhodnění vyplývajícího z implementace evropských směrnic pro soustavu Natura 2000 a Rámcové směrnice pro vodní politiku ES.

Opatření II.1.3. Agroenvironmentální opatření

Opatření má za úkol podpořit způsoby využití zemědělské půdy, které jsou v souladu s ochranou a zlepšením životního prostředí, krajiny a jejich vlastností. Dále podporuje zachování obhospodařovaných území vysoké přírodní hodnoty, přírodních zdrojů, biologické rozmanitosti a údržbu krajiny.

Opatření II.2.1. Zalesňování zemědělské půdy

Posílení biodiverzity krajiny rozšířením zalesněných ploch a zlepšení ekologické rovnováhy krajiny. Stabilizace hydrologických a klimatických podmínek v krajině, ochrana půdy a ochrana vod. Zvýšení schopnosti absorpce atmosférického CO₂ a tím přispět ke zmírnění klimatických změn.

Opatření II.2.2. Platby v rámci NATURA 2000 v lesích a Opatření II.2.3. Lesnicko-environmentální platby

Zvýšení environmentální hodnoty lesů. Trvale udržitelné využití lesní půdy a zlepšení životního prostředí a krajiny.

Opatření II.2.4. Obnova lesního potenciálu po kalamitách a podpora společenských funkcí lesů

Obnova lesního potenciálu po kalamitách a/nebo zavedení preventivních opatření v lesích. Trvale udržitelné využití lesní půdy. Neproduktivní investice v lesích. Zlepšení životního prostředí a krajiny.

Osa III podporuje rozvoj životních podmínek na venkově a diverzifikaci ekonomických aktivit.

III.1.1. Diverzifikace činností nezemědělské povahy

Opatření je zaměřeno na výstavbu, modernizaci, nákup budov, strojů, technologie a zařízení sloužící k diverzifikaci činnosti zemědělských podnikatelů směrem k nezemědělským činnostem včetně výstavby decentralizovaných zařízení pro využití obnovitelných zdrojů paliv a energie (bioplynové stanice, kotelny na biomasu, zařízení na výrobu tvarovaných biopaliv).

Žadateli mohou být zemědělství podnikatelé.

III.1.2. Podpora zakládání podniků jejich rozvoje

Oblastí podpory je drobná výroba, řemesla a služby pro hospodářství a obyvatelstvo. Dále je podpora zaměřena na výstavbu decentralizovaných zařízení pro zpracování a využití obnovitelných zdrojů energie s cílem energetické soběstačnosti venkova a naplnění závazků ČR k dosažení 8 % energie z obnovitelných zdrojů. Žadatelé mohou být podnikatelské subjekty nejmenší velikosti - mikropodniky.

III.1.3. Podpora cestovního ruchu

Podpora je určena na vybudování ubytovacích zařízení včetně stravování, sportovních zařízení, půjčoven sportovních potřeb a další turistické infrastruktury v obcích do 2000 obyvatel.

Příjemcem podpory může být zemědělský podnikatel, nezemědělský podnikatel s kratší než dvouletou historií podnikání v oblasti cestovního ruchu, nestátní nezisková organizace a zájmové sdružení právnických osob.

III.2.1. Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby

Opatření jsou podporovány investice do základní vodohospodářské infrastruktury obcí a ostatní technické infrastruktury. Dále je podporováno budování a obnova místních komunikací, zlepšení vzhledu obcí, zlepšení občanské vybavenosti a pořizování územních plánů. Projekty na výstavbu vodovodů, kanalizací a ČOV mohou být realizovány v obcích do 2000 obyvatel, ostatní projekty v obcích do 500 obyvatel.

Žadatelé mohou být obce, svazky obcí, nestátní neziskové organizace, zájmová sdružení právnických osob a církve a jejich organizace.

III.2.2 Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova

Podporovány jsou investice spojené s udržováním, obnovou a zhodnocováním nebo využitím kulturního dědictví, jako například kulturních památek, památkově významných území, kulturních prvků vesnic a venkovské krajiny, včetně historických parků, historických zahrad a alejí. Dále je podporováno budování nových stálých výstavních expozic a muzeí s vazbou na místní historii, zajímavosti, kulturní a umělecké aktivity a tradiční lidovou kulturu.

Žadatelé mohou být obce, svazky obcí, nestátní neziskové organizace, zájmová sdružení právnických osob a církve a jejich organizace.

III.3.1 Vzdělávání a informace

Podpora je určena na vzdělávání a informování fyzických a právnických osob, které mají vážný zájem zahájit nebo rozšířit podnikání, případně jiné působení, na venkově v rámci aktivit podporovaných v ose III (tzn. v oblastech diverzifikace činností nezemědělské povahy, zakládání a rozvoje mikropodniků, venkovského cestovního ruchu, obnovy a rozvoje vesnic, občanského vybavení a služeb a ochrany a rozvoje kulturního dědictví venkova).

Žadatelé mohou být obce, svazky obcí a neziskové organizace s právní subjektivitou. Uživatel bude fyzická nebo právnická osoba se zájmem zahájení nebo rozšíření podnikání nebo působení na venkově v rámci osy III.

Osa IV. Leader je osou metodickou a je uskutečňována prostřednictvím realizace cílů jednotlivých opatření os I. - III. Hlavním přínosem osy IV. Leader je způsob, jakým jsou akce rozvoje venkova realizovány a vzájemně propojeny.

Účelem osy IV. Leader je především zlepšení kvality života ve venkovských oblastech, posílení ekonomického potenciálu a zhodnocení přírodního a kulturního dědictví venkova, spolu s posílením řídicích a administrativních schopností na venkově. Principy Leaderu jsou pro rozvoj venkova zvláště dobrou metodou, neboť vedou k pozitivním efektům, plynoucím ze spojení různých subjektů, které ve venkovském prostoru působí. Místní akční skupiny, využívající principu Leaderu, nejsou protikladem k místní samosprávě, ale vhodněji doplňují v úsilí o obnovu a rozvoj obcí a přispívají k rozvoji zemědělství a péči o přírodu a krajinu.

Opatření IV. 1.1 Místní akční skupina - V rámci tohoto opatření realizují místní akční skupiny svůj Strategický plán Leader. Podpora je poskytována místním akčním skupinám, které splní kritéria přijatelnosti, posuzovaná SZIF, a jsou vybrána Hodnotitelskou komisí, složenou ze jmenovaných expertů. Opatření se realizuje na základě principů Leader.

Opatření IV. 1.2 Realizace místní rozvojové strategie - Podporu lze poskytnout na projekty, které jsou v souladu se schváleným Strategickým plánem Leader místní akční skupiny a příslušnými podmínkami opatření programu rozvoje venkova. Projekty k realizaci vybírá na základě předem stanovených bodovacích kritérií místní akční

skupina prostřednictvím své výběrové komise. Do bodovacích kritérií musí být jako kritérium zahrnuto uplatňování inovačních přístupů.

Opatření IV. 2.1 Realizace projektů spolupráce - Podpora bude poskytována na projekty spolupráce mezi územími na národní úrovni nebo nadnárodní spolupráce s cílem povzbudit spolupráci mezi místními akčními skupinami v rámci členských států a na území třetích zemí. Smyslem tohoto opatření je využití příkladů nejlepší praxe k posílení inovačních postupů a přenosu znalostí.

Tabulka uvádějící celkovou podporu z fondu plánovanou na každý rok:

Tabulka 4: Prostředky EAFRD v letech 2007 – 2013 (v tis.EUR)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Celkem z EAFRD	396 623	392 639	388 036	400 933	406 641	412 672	417 962
Z toho regiony konvergence	395 870	391 893	387 299	400 171	405 868	411 888	417 168

Pramen: Státní zemědělský intervenční fond [online], cit. 2009-08-20. Dostupný z WWW:
<http://www.szif.cz/irj/go/km/docs/apa_anon/cs/dokumenty_ke_stazeni/eafrd/1180428724933.pdf>

Tabulka stanovující pro celé programové období celkovou plánovanou podporu Společenství na každou osu a částku vyhrazenou na technickou pomoc:

Tabulka 5: Finanční plán podle os (v EUR, za celé období)

	Veřejné zdroje		
	Veřejné zdroje celkem	Míra podpory	Podpora z EAFRD
Osa I	840 522 497	75%	630 391 873
Osa II / cíl konvergence	1 936 012 557	80%	1 548 810 045
Osa II - cíl konkurenceschopnost	9 726 295	55%	5 349 462
Osa II	1 945 738 851		1 554 159 507
Osa III	635 553 634	75%	476 665 226
Osa IV	175 969 147	80%	140 775 318
Technická pomoc	18 019 241	75%	13 514 430
Celkem	3 615 803 370		2 815 506 354

Pramen: Státní zemědělský intervenční fond [online], cit. 2009-08-20. Dostupný z WWW:
<http://www.szif.cz/irj/go/km/docs/apa_anon/cs/dokumenty_ke_stazeni/eafrd/1180428724933.pdf>

V období 2007-2013 by se chtěla Česká republika především věnovat cíli uchování venkovské krajiny a ochraně životního prostředí (Osa II) a Ose I s cílem zvýšení konkurenceschopnosti zemědělsko-potravinářského odvětví, restrukturalizaci a

modernizaci a přenosu znalostí na venkově. Relativně nejmenší váha se bude přisuzovat intervenční Ose III, jejímž cílem je zlepšování života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova, protože se předpokládá, že tato oblast bude financována zejména prostřednictvím národních dotací.

2.3.7. Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond, a.s.

Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond (dále PGRLF) je jedním z pilířů dotační politiky Ministerstva zemědělství. Působí v oblasti národní pomoci, tzv. state aid. Jeho hlavním předmětem činnosti je :

- subvencování části úroků z úvěrů subjektům podnikajícím v oblasti zemědělství, lesnictví, vodního hospodářství a zpracování zemědělské výroby (Program Půda)
- finanční podpora pojištění (subvence části již zaplaceného pojištění plodin a hospodářských zvířat)
- řešení ničivých následků přírodních katastrof (například povodní).¹²

V rámci PGRLF jsou spuštěny 2 programy – již zmíněný program Půda¹³ (jehož cílem je podpořit nákup nestátní zemědělské půdy, včetně trvalých porostů, za účelem hospodaření (provozování zemědělské výroby) na této půdě.) a program Zemědělec, určený pro investiční dotace především do zemědělského vybavení.

Počátkem března 2009 byly vládou schváleny další tři dotační programy směřující do podpory provozní činnosti:

- **Provoz**, jehož hlavním cílem je přispět k řešení přechodného nedostatku vlastních finančních zdrojů na provozní účely u zemědělských prvovýrobců a podnikatelů zabývajících se hospodařením v lese.¹⁴

¹² PODPŮRNÝ A GARANČNÍ ROLNICKÝ A LESNICKÝ FOND, a.s. [online]. cit. 2009-08-20. Dostupný z WWW: <<http://www.pgrlf.cz/pgrlf/pgrlf.php>>.

¹³ PODPŮRNÝ A GARANČNÍ ROLNICKÝ A LESNICKÝ FOND, a.s. [online]. cit. 2009-08-20. Dostupný z WWW: <http://www.pgrlf.cz/pokyny/prg_puda.php>.

¹⁴ PODPŮRNÝ A GARANČNÍ ROLNICKÝ A LESNICKÝ FOND, a.s. [online]. cit. 2009-08-20. Dostupný z WWW: <http://www.pgrlf.cz/provozni/provoz_program.php>.

- **Zpracovatel – Provoz**, cílem programu je přispět k řešení přechodného nedostatku vlastních finančních zdrojů na provozní účely u provozující činnosti v oblasti zpracování produkce ze zemědělské výroby.¹⁵
- **Podpora krátkodobého financování** cílem programu je opět přispět k řešení přechodného nedostatku vlastních finančních zdrojů u zemědělských prvovýrobců způsobených dlouhou dobou splatnosti faktur ze strany zpracovatelů zemědělských produktů a tím také částečně umožnit zpracovatelům disponovat s finančními prostředky bez nutnosti čerpání provozních úvěrů.¹⁶

2.4. Analýza poměrových ukazatelů

2.4.1. Analýza rentability

Rentabilita, resp. výnosnost vloženého kapitálu je měřítkem schopnosti podniku vytvářet nové zdroje, dosahovat zisku použitím investovaného kapitálu. Je formou vyjádření míry zisku, která v tržní ekonomice slouží jako hlavní kritérium pro alokaci kapitálu.

Ke zjišťování a měření rentability, resp. výnosnosti vloženého kapitálu se v praxi nejvíce využívají tyto ukazatele.

- ukazatel rentability celkového vloženého kapitálu
- ukazatel rentability vlastního kapitálu
- rentabilita odbytu
- rentabilita nákladů

Tyto ukazatele patří do kategorie tzv. mezivýkazových poměrových ukazatelů, protože využívají údajů ze dvou základních účetních výkazů, z rozvahy a výkazu zisků a ztrát.

¹⁵ PODPŮRNÝ A GARANČNÍ ROLNICKÝ A LESNICKÝ FOND, a.s. [online]. cit. 2009-08-20. Dostupný z WWW: <http://www.pgrlf.cz/provozni/provzpr_program.php>.

¹⁶ PODPŮRNÝ A GARANČNÍ ROLNICKÝ A LESNICKÝ FOND, a.s. [online]. cit. 2009-08-20. Dostupný z WWW: <http://www.pgrlf.cz/provozni/pkf_program.php>.

Těchto ukazatelů se používá pro hodnocení a komplexní posouzení celkové efektivnosti a výdělkové schopnosti podniku, pomocí nich s vyjadřuje intenzita využívání, reprodukce a zhodnocení kapitálu vloženého do podniku.

Rentabilita se obecně vyjadřuje jako poměr zisku k částce vloženého kapitálu:

$$\frac{\text{zisk}}{\text{vložený kapitál}}$$

Výpočet tohoto ukazatele není ve všech zemích úplně shodný, liší se podle toho jaký zisk se dosazuje do čitatele a co rozumíme v konkrétním případě pod pojmem vložený kapitál.

Pokud se týká zisku, jsou v anglosaských zemích zpravidla vykazovány následující kategorie zisku:

- zisk před odečtením odpisů, úroků a daní (ZUOD) – Earnings before Depreciation, Interest and Taxes (EBDIT)
- zisk před odečtením úroků a daní (ZUD) – Earnings before Interest and Taxes (EBIT). Představuje provozní hospodářský výsledek, zisk (popř.ztrátu).
- zisk před zdaněním (ZD) – Earnings before Taxes (EBT). Ve srovnání s předchozí kategorií EBIT – provozní zisk - byly již odečteny finanční náklady, hlavně úroky.
- zisk po zdanění (Z) – Earnings after Taxes (EAT). Je to vlastně čistý zisk (Net Income, Net Profit), který podniku po vyplacení případných dividend akcionářům zůstane k rozdělení mezi držitele akcií. zbývající část zůstává v podniku pro vlastní reprodukci jako nerozdělený zisk.

Rovněž naše účetní soustava rozeznává různé úrovně zisku, které můžeme přetransformovat tak, aby byly relevantní k výše uvedeným kategoriím:

- provozní hospodářský výsledek představuje zejména rozdíl mezi tržbami za prodej zboží, vlastních výrobků a služeb a nákupní cenou za prodané zboží, výrobními náklady na prodané výrobky a služby, včetně některých dalších výnosů a nákladů (prodej investičního majetku, zúčtování a tvorba rezerv a časového rozlišení, zúčtování opravných položek do provozních nákladů).

- hospodářský výsledek z finančních operací, který je rozdílem různých finančních výnosů a nákladů
- hospodářský výsledek za běžnou činnost, který představuje provozní hospodářský výsledek a hospodářský výsledek z finančních operací po odečtení daně z příjmů za běžnou činnost.
- mimořádný hospodářský výsledek vyplývá z rozdílu mimořádných výnosů a nákladů po zdanění
- hospodářský výsledek za účetní období, který je součtem hospodářského výsledku za běžnou činnost a mimořádného hospodářského výsledku.

Pokud se týká vloženého kapitálu, nejčastější jsou tyto tři ukazatele:

- rentabilita celkového vloženého kapitálu (ROA)
- rentabilita vlastního kapitálu (ROE)
- rentabilita dlouhodobě investovaného kapitálu (ROCE).

2.4.1.1. Rentabilita celkového vloženého kapitálu (return on assets - ROA)

Tímto ukazatelem vyjadřujeme celkovou efektivnost podniku, resp. produkční sílu. Hodnotí se reprodukce veškerého kapitálu vloženého do podniku bez ohledu na jeho původ.

$$ROA = \frac{\text{čistý zisk}}{\text{celková aktiva}}$$

2.4.1.2. Rentabilita vlastního kapitálu (return on equity - ROE)

Vyjadřuje výnosnost kapitálu vloženého akcionáři.

$$ROE = \frac{\text{čistý zisk}}{\text{vlastní kapitál}}$$

Tato míra zisku na jednotku investice akcionářů je ukazatel, podle kterého mohou investoři zjistit, zda je jejich kapitál reprodukován s náležitou intenzitou odpovídající

riziku investice. Míra výnosnosti by měla být vyšší než úroková míra bezrizikových cenných papírů, např. státních pokladničních poukázek.

2.4.1.3. Rentabilita tržeb (return on sales - ROS)

$$ROS = \frac{\text{čistý zisk}}{\text{tržby}}$$

2.4.2. Ukazatele aktivity

Nejčastěji se sleduje obrat zásob, obrat pohledávek a obrat stálých aktiv, především hmotného majetku.

2.4.2.1. Rychlost obratu zásob

$$\text{rychlost obratu zásob} = \frac{\text{tržby}}{\text{zásoby}}$$

Ukazatel sleduje, kolikrát se přemění zásoby v ostatní formy oběžného majetku až po prodej hotových výrobků a opětný nákup zásob. protože zásoby jsou stavová položka k určitému časovému okamžiku, doporučuje se k výpočtu použít průměrný stav zásob za období.

2.4.2.2. Doba obratu zásob

$$\text{doba obratu zásob} = \frac{\text{zásoby}}{\text{celkové náklady} / 365} \text{ nebo } \frac{365}{\text{obratovost zásob}}$$

Tento ukazatel nám říká, jak dlouho (kolik dní) jsou oběžná aktiva vázána ve formě zásob. Doporučenou hodnotou v zemědělských podnicích je cca 78 dní.

2.4.2.3. Obratovost pohledávek

$$\text{obratovost pohledávek} = \frac{\text{tržby}}{\text{pohledávky}}$$

Ukazatel udává jak rychle jsou pohledávky přeměňovány v peněžní prostředky. Doporučuje se použít průměrný stav pohledávek za období.

2.4.2.4. *Obrat celkových aktiv*

$$\text{obrat celkových aktiv} = \frac{\text{tržby}}{\text{celková aktiva}}$$

2.4.3. Ukazatele zadluženosti

Pojmem zadluženost vyjadřujeme skutečnost, že podnik používá k financování stálých aktiv a činnosti cizí zdroje (dluh). Používání cizích zdrojů ovlivňuje jak výnosnost kapitálu akcionářů, tak riziko. V reálné ekonomice u velkých podniků nepřichází v úvahu, že by podnik financoval veškerá svá aktiva z vlastního kapitálu nebo naopak jen z cizího kapitálu. Použití pouze vlastního kapitálu by znamenalo snížení celkové výnosnosti vloženého kapitálu. Na druhé straně financování všech podnikových aktiv jen z cizího kapitálu by bylo spojeno s obtížemi při jeho získávání, nehledě na to, že právní předpisy určitou výši vlastního kapitálu vyžadují.

Základním ukazatelem zadluženosti je ukazatel věřitelského rizika:

$$\frac{\text{celkové závazky}}{\text{celková aktiva}}$$

Obecně platí, že čím vyšší je hodnota tohoto ukazatele, tím vyšší je zadluženost podniku a tím vyšší je i finanční riziko. Je nutné ho vždy posuzovat v souvislosti s celkovou výnosností, kterou podnik dosahuje z celkového vloženého kapitálu, i v souvislosti se strukturou cizího kapitálu.

Jak věřitele, tak akcionáře zajímá přiměřenost zadluženosti. Věřitele zajímá, zda jsou zajištěny jejich nároky na splácení úroků. Pro zjištění těchto informací se nejčastěji používá ukazatel úrokového krytí, který porovnává provozní zisk podniku s úrokovým zatížením.

$$\text{ukazatel úrokového krytí} = \frac{\text{EBIT}}{\text{nákladové úroky}}$$

Ukazatel informuje o tom, kolikrát celkový efekt reprodukce převyšuje úrokové platby. Podniky, které dosahují vyššího růstu tržeb a zisku, mohou ve větším rozsahu využívat cizí kapitál, protože budou schopny platit fixní částku úroku. Výše úroku jako fixního nákladu a jeho podíl na zisku je důležitým ukazatelem finanční stability podniku a jeho celkové jistoty.

3. Charakteristika podniku

Pro účely bakalářské práce jsem si vybrala níže uvedenou společnost:

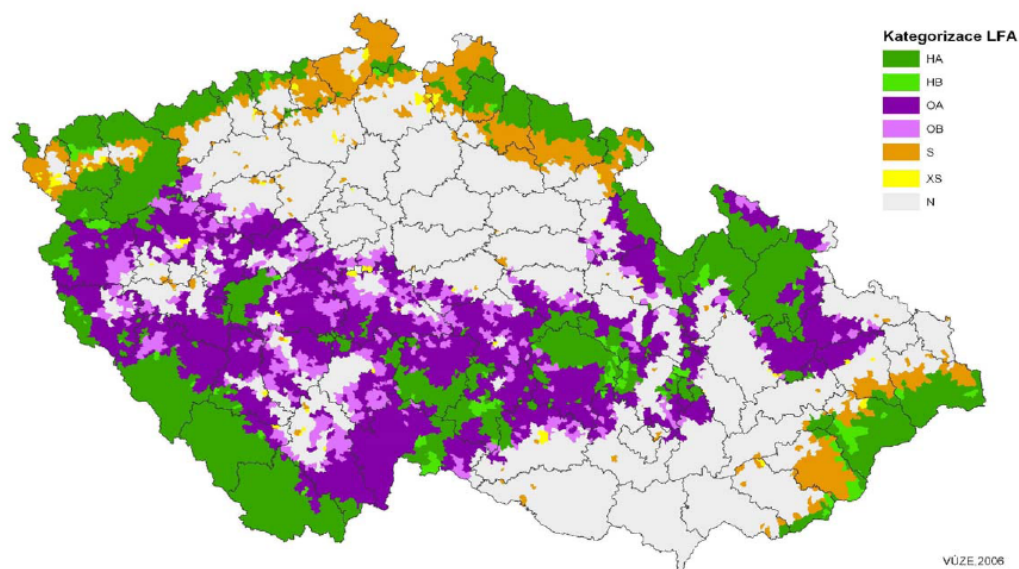
<i>Obchodní jméno:</i>	ZEMOS Zubčice
<i>Právní forma:</i>	spol. s r.o.
<i>Sídlo:</i>	Zubčice 28, 382 32 Velešín, okres Český Krumlov
<i>Předmět podnikání:</i>	Zemědělství
<i>Datum zápisu do obch. rejstříku:</i>	1. dubna 1994
<i>Zapísovaný základní kapitál:</i>	1 000 000,- Kč

Společnost ZEMOS Zubčice spol. s r.o. byla založena 1. dubna 1994 transformací bývalého zemědělského družstva. Veškeré stroje, nedokončená výroba a zvířata byly odkoupeny od zemědělského družstva a postupně spláceny v průběhu deseti let. Budovy, kanceláře, dílny, kravíny a odchovny prasat zůstaly majetkem družstva a společnost je má v pronájmu. Potřebnou půdu pro své hospodaření společnost odkoupila v roce 1994 od zemědělského družstva. Společnost se zaměřuje na produkci mléka, vepřového masa, obilí, řepky a kukuřice. V roce 1997 společnost přikoupila další půdu, výkrmnu prasat a další dva areály, přičemž z jednoho byly vybudovány skladovací prostory a druhý se pomocí dotačního programu Sapard v roce 2000 přestavěl na odchovnu jalovic. U ní byla vybudována i pastva. Od roku 2004 do roku 2006 byl postupně utlumován chov prasat a v důsledku ztrátovosti byl v roce 2006 úplně zrušen.

Již v letech kdy se Česká Republika připravovala na vstup do Evropské unie začala společnost využívat možnosti získání různých dotací, ať z národních zdrojů nebo z programu Sapard, který byl předvstupním nástrojem Evropské unie pro kandidátské země. V posledních letech je společnost příjemcem Jednotné sazby na plochu (SAPS), se kterou souvisí i Doplnková platba k jednotné sazbě na plochu (Top-Up) a také Podpory pro méně příznivé oblasti a oblastí s environmentálními omezeními (LFA). Tyto platby nejsou vázané na žádné související náklady ale na výměru

obhospodařované půdy. Oblasti LFA jsou vymezeny určitou nadmořskou výškou a dle nadmořské výšky jsou i odstupňovány výše sazeb podpory.

Vymezení LFA od r. 2007

Pramen: Státní zemědělský intervenční fond [online], cit. 2009-08-20. Dostupný z WWW:
<http://www.szif.cz/irj/go/km/docs/apa_anon/cs/dokumenty_ke_stazeni/eafrd/1180428724933.pdf>

V roce 2006 firma využila Operačního programu Zemědělství, podopatření 1.1.1. Investice do zemědělského majetku a podpora mladým začínajícím zemědělcům, k tomu aby modernizovala svůj strojový park. Pořádila nové rozmetadlo hnojiv a stroj na vyvážení a aplikaci kejdy. Na tyto stroje obdržela dotaci ve výši 40% pořizovacích nákladů. V letech 2007 a 2008 už kolo žádostí o finanční podporu na nákup strojů nebylo vyhlášeno a proto společnost využila jiné možnosti. Financovala nákup strojů pomocí úvěru a požádala PGRLF o dotaci na část úroků z tohoto úvěru.

4. Analytická část bakalářské práce

Základem analytické části bakalářské práce je srovnání nákladů a výnosů, zisku či ztráty a hodnot ukazatelů finanční analýzy v případě čerpání nárokovaných dotací a v případě jejich nezískání. Srovnání bylo provedeno na konkrétním zemědělském podniku ZEMOS Zubčice spol. s.r.o.

Jako výchozí podklady byly použity skutečné výkazy účetní závěrky (tj. rozvaha a výkaz zisků a ztrát) uvedené společnosti za roky 2006, 2007 a 2008. Pro účely analýz provedených v bakalářské práci bylo nutné tyto data očistit od vlivu přijatých dotací. Z předložených informací o konkrétních druzích a výši přijatých dotací v jednotlivých letech a z informací získaných z účetnictví společnosti (zejména z detailního rozboru jednotlivých analytických rozvahových a výsledkových účtů) byla následně připravena teoretická rozvaha a výkaz zisků a ztrát společnosti po eliminaci vlivu přijatých dotací.

Na základě skutečných a teoretických (tj. očištěných od vlivů dotací) výkazů společnosti bylo následně provedeno srovnání vybraných poměrových ukazatelů finanční analýzy:

- Rentabilita celkových aktiv (ROA)
- Rentabilita vlastního kapitálu (ROE)
- Rentabilita tržeb (ROS)
- Obrat celkových aktiv
- Rychlost obratu zásob
- Ukazatel úrokového krytí

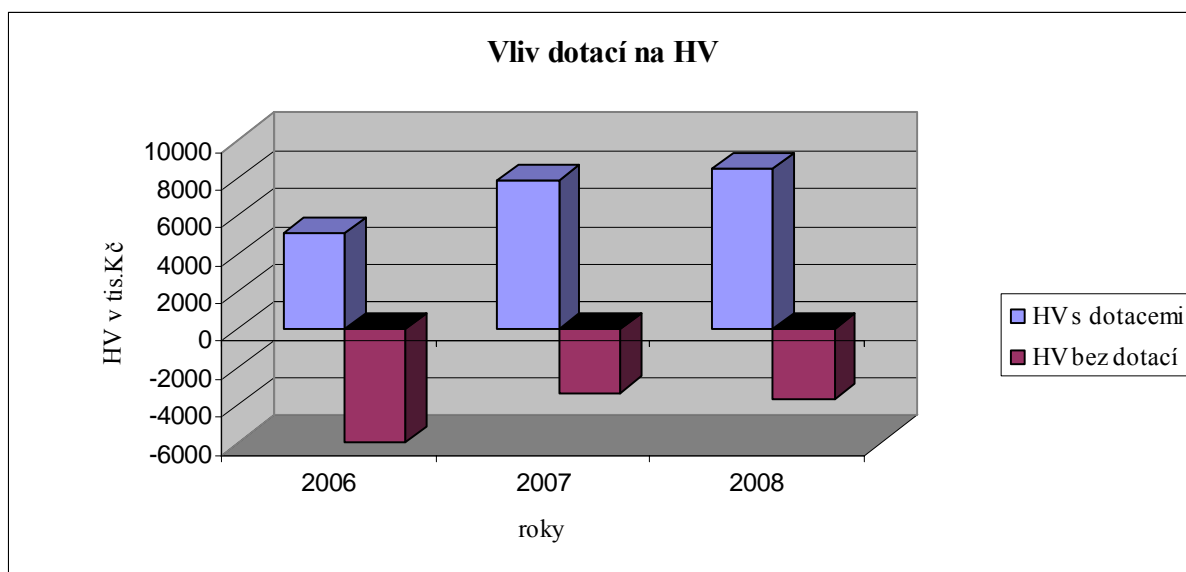
Výsledky srovnání některých poměrových ukazatelů jsou patrné z následující tabulky a grafů:

Tabulka 6: Srovnání poměrových ukazatelů finanční analýzy

	2006	2007	2008
ROA	0,1330	0,1256	0,1357
ROA bez dotací	-0,1503	-0,0531	-0,0592
ROE	0,2444	0,2768	0,2325
ROE bez dotací	-0,2864	-0,1931	-0,1522
ROS	0,1418	0,1954	0,1776
ROS bez dotací	-0,1662	-0,0826	-0,0775
obrat celkových aktiv	0,9382	0,6430	0,7640
obrat celkových aktiv bez dotací	0,9045	0,6430	0,7640
rychlost obratu zásob	5,5711	4,6855	4,6059
rychlost obratu zásob bez dotací	5,5711	4,6855	4,6059
ukazatel úrokového krytí	8,4140	12,5308	9,3002
ukazatel úrokového krytí bez dotací	-5,7059	-2,9384	-1,9515

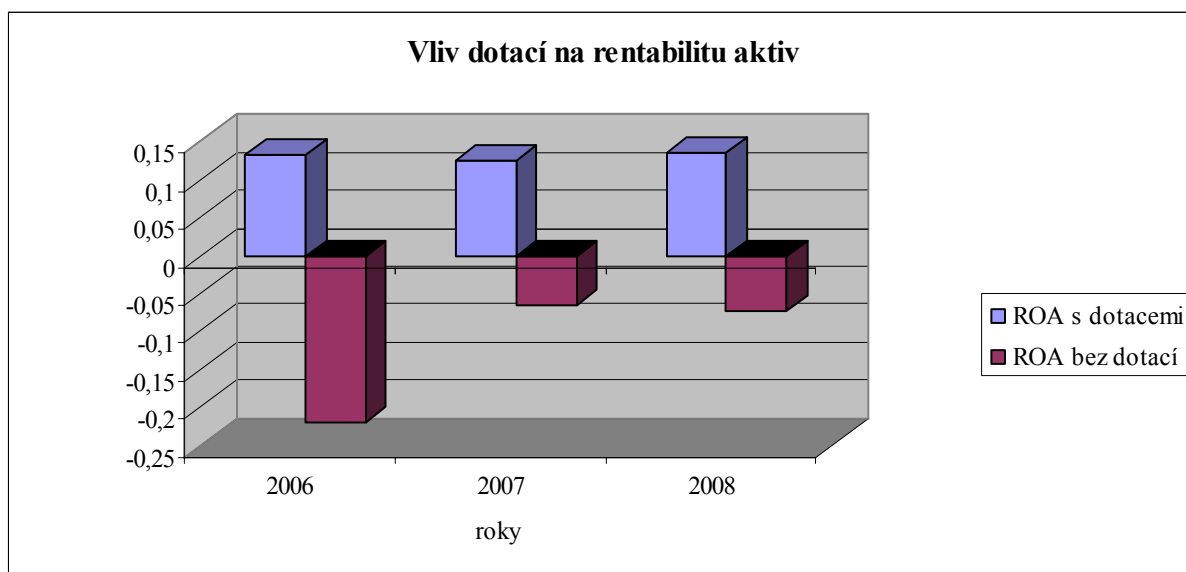
Pramen: autor

Graf 1: Vliv dotací na HV

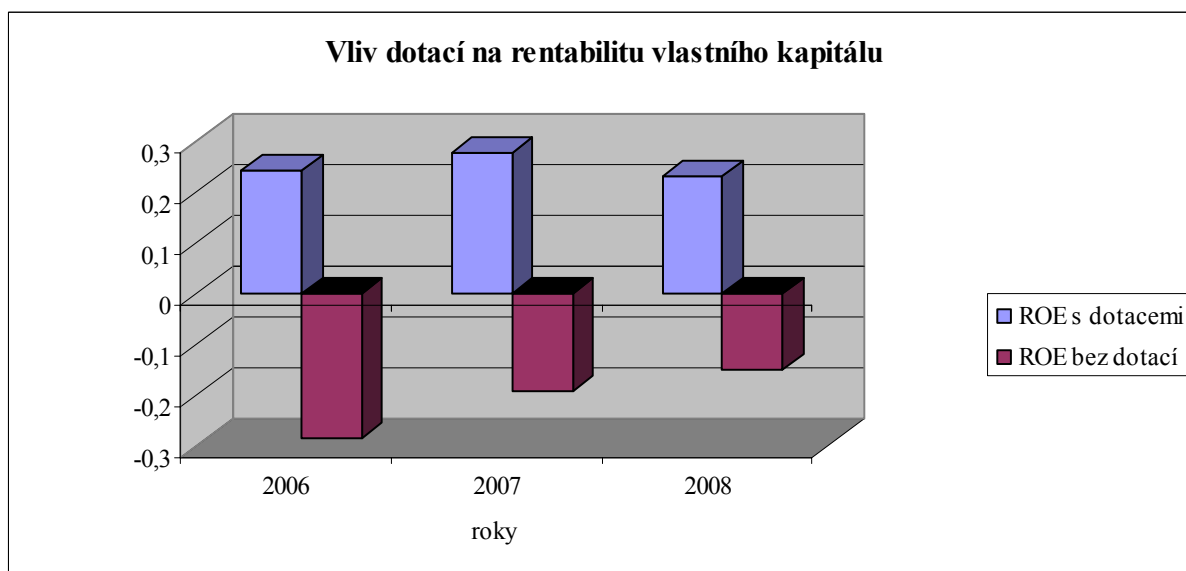
Pramen: autor

Graf 2: Vliv dotací na rentabilitu aktiv

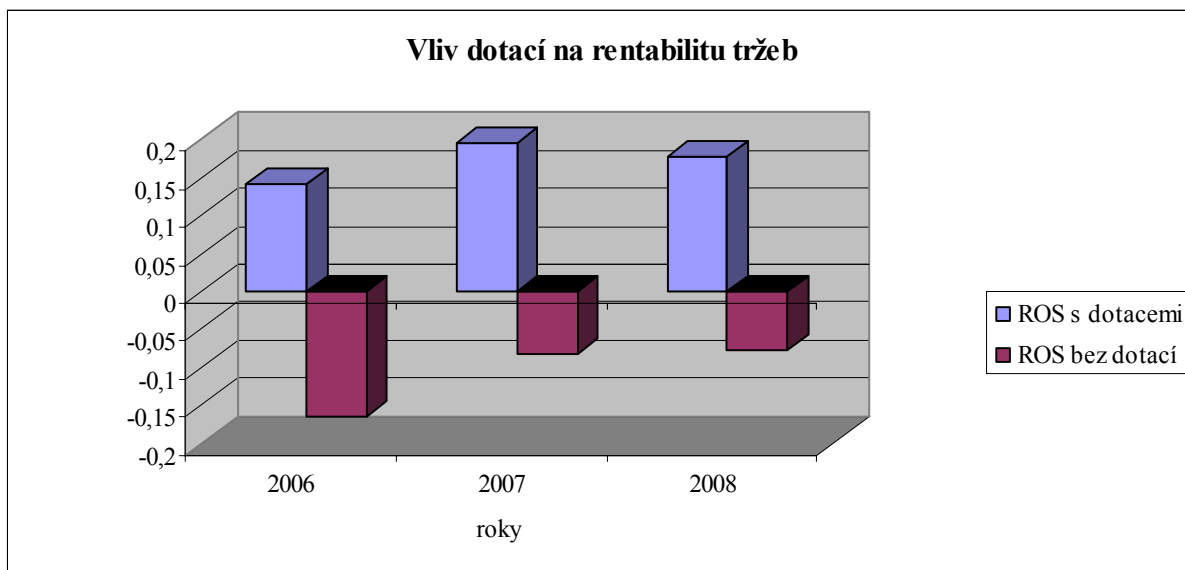
Pramen: autor

Graf 3: Vliv dotací na rentabilitu vlastního kapitálu

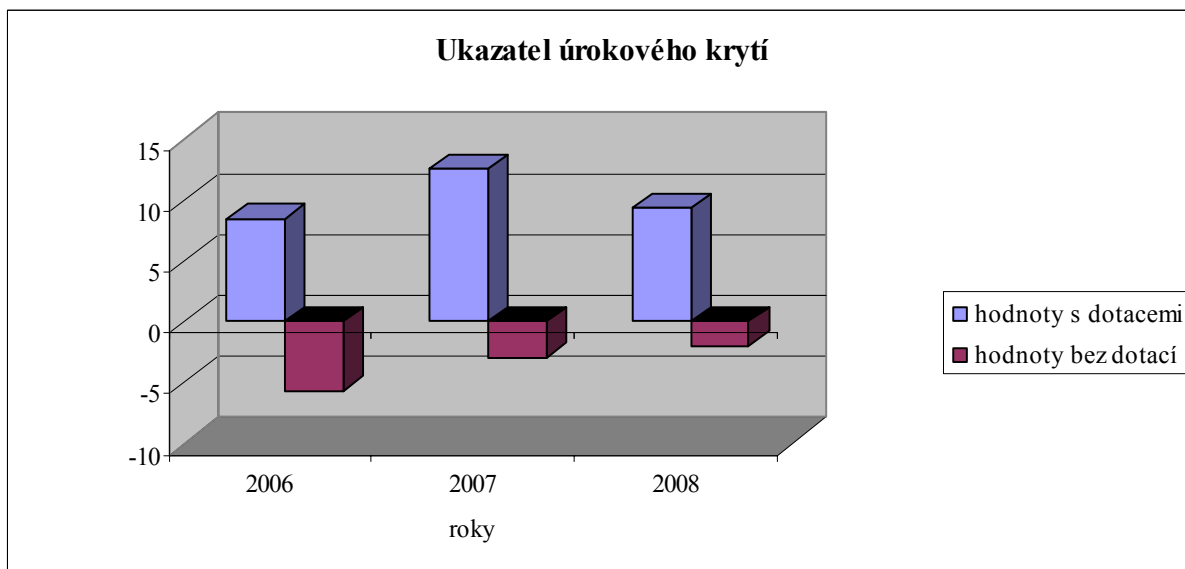
Pramen: autor

Graf 4: Vliv dotací na rentabilitu tržeb

Pramen: autor

Graf 5: Ukazatel úrokového krytí

Pramen: autor

Ze zjištěných údajů je patrné, že přijaté dotace měly pozitivní vliv na hodnotu většiny ukazatelů.

Rentabilita, resp. výnosnost vloženého kapitálu je měřítkem schopnosti podniku vytvářet nové zdroje a dosahovat zisku použitím investovaného kapitálu. Je formou

vyjádření míry zisku, která v tržní ekonomice slouží jako hlavní kritérium pro alokaci kapitálu. Z provedené analýzy vyplývá, že po očištění zdrojových dat (tj. výkazů účetní závěrky) od vlivu dotací dosahuje hodnota rentability celkových aktiv (ROA), rentability vlastního kapitálu (ROE) a rentability tržeb (ROS) v období let 2006 až 2008 záporných hodnot. Důvodem je skutečnost, že hospodářský výsledek společnosti po očištění vlivu dotací vykazuje záporné hodnoty a podnik by tak ve všech sledovaných obdobích hospodařil s účetní ztrátou. To je způsobeno skutečností, že výkony společnosti (zjednodušeně lze říci tržby za produkci společnosti) nedokáží plně pokrýt veškeré náklady, které společnost v souvislosti se svou produkcí vynaloží (tj. spotřebu materiálu a energie, osobní náklady a odpisy majetku). Vzhledem k těmto skutečnostem by v dlouhodobém i střednědobém časovém horizontu byla ohrožena další existence společnosti. Při zahrnutí dotací do hospodářského výsledku však již společnost vykazuje zisk a hodnoty ukazatelů ROA, ROE a ROS dosahují ve sledovaných obdobích kladných hodnot. Dotace tedy jsou důležitým faktorem pro další existenci podniku.

Hodnoty poměrových ukazatelů ROA, ROE a ROS se ve sledovaných obdobích pohybovaly na poměrně stabilní úrovni. Hodnota ukazatele ROA, který vyjadřuje celkovou efektivnost veškerého vloženého kapitálu bez ohledu na jeho původ, se při zohlednění vlivu dotací v období roku 2006 až 2008 pohybovala v intervalu 12,56 % až 13,57 %. Ve srovnání s dostupnými průměrnými hodnotami ROA za české zemědělství jako celek ve výši cca kolem 3 %¹⁷ představují tyto hodnoty nadprůměrný výsledek.

Pokles hodnoty ROE v roce 2008 byl mimo jiné způsoben zvýšením vlastního kapitálu v důsledku vykázaného hospodářského výsledku společnosti při poměrně malém absolutním zvýšení zisku běžného období. Výše ukazatele ROE je důležitou informací pro společníky sledovaného podniku, neboť informuje o tom, jak je vložený kapitál zhodnocován. V případě společnosti ZEMOS Zubčice lze dojít k závěru, že z hlediska společníků je míra rentability vlastního kapitálu na dobré úrovni, neboť se nenabízí výhodnější forma zhodnocení těchto prostředků při podobné výši rizika.

¹⁷ SVAZ MARGINÁLNÍCH OBLASTÍ [online]. cit. 2009-08-20. Dostupný z WWW: <<http://www.lfa.cz/aktuality/TZ%20stale%20pastviny%20070921.html>>

Na první pohled je však jasné, že pokud by společnost neobdržela žádné dotace, tak by z hlediska společníků bylo výhodné svoje prostředky investovat jinak.

Vzhledem k výši ROE a úrokové míry se nabízí také otázka, zdali by nebylo možné další zvýšení ROE prostřednictvím pákového efektu při vyšším zapojení cizích zdrojů. Při tomto rozhodování je však nutné zvážit také celkovou podnikatelskou strategii podniku, postoje k riziku a také respektovat dlouhodobé cíle a očekávání možné negativní situace na trhu v průběhu dalších let.

Hodnota ukazatele ROS dosáhla svého maxima v roce 2007 (s dotacemi 19,54 %), v roce 2008 byl zaznamenán dílčí pokles. V roce 2008 došlo k nárůstu výše tržeb společnosti, tento nárůst však nebyl provázen proporcionálně stejným nárůstem čistého zisku. Tuto skutečnost však může společnost ovlivnit jen omezeným způsobem, neboť hodnota vstupních veličin je závislá nejen na hospodaření podniku ale také na výkupních cenách produktů společnosti na trhu.

Vybrané ukazatele aktivity přijetí dotací ovlivnilo jen zčásti. Na ukazatel rychlosti obratu zásob nemají dotace logicky žádný přímý vliv, neboť se nijak nepromítají do výše tržeb ani stavu zásob a tedy ani do čitatele či jmenovatele tohoto ukazatele. Vliv dotací však může být nepřímý, neboť bez existence dotací by společnost pravděpodobně neprovozovala zcela identické aktivity nebo by je uskutečňovala v jiném rozsahu.

Na výši obratu celkových aktiv mělo přijetí dotací vliv, neboť po eliminaci vlivu dotací došlo ke zvýšení celkových aktiv společnosti, což se projevilo snížením hodnoty ukazatele v roce 2006 oproti stavu s dotacemi. Hodnota ukazatele při zohlednění přijatých dotací je vyšší než bez dotací, rychlost obratu celkových aktiv tedy díky přijatým dotacím roste. Je však nutné položit si otázku, zdali by bez existence dotací ve skutečnosti opravdu došlo ke zvýšení aktiv, neboť společnost by bez dotací některý majetek pravděpodobně vůbec nepořizovala nebo by jej pořídila v omezeném rozsahu či v menší hodnotě. V roce 2007 a 2008 jsou hodnoty ukazatele obratu celkových aktiv se započtením dotací identické s hodnotami bez jejich započtení, důvodem je skutečnost, že v těchto letech nebyla přijata žádná investiční dotace.

Ukazatel úrokového krytí dokládá, že bez dotací by společnost nebyla schopna ze svého zisku splácet úroky z cizích zdrojů. V průběhu sledovaného časového úseku sice lze zaznamenat zlepšující se vývojovou tendenci, avšak ani ke konci sledovaného období nedosahuje výše ukazatele kladné hodnoty. Po zohlednění vlivu dotací se ukazatel úrokového krytí ve sledovaném období pohyboval v intervalu od 8,4 do 12,5. Tyto hodnoty lze označit za výborné a společnost je tak možné považovat za dobře fungující.

5. Závěr

Z provedené analýzy vyplývá, že dotace tvoří podstatnou část výnosů zemědělského podniku a působí téměř na všechny významné finanční ukazatele. Účetní hospodářský výsledek společnosti ZEMOS Zubčice by po očištění vlivu dotací vykazoval ve všech sledovaných obdobích záporné hodnoty a podnik by tak hospodařil s účetní ztrátou, což by zapříčinilo zápornou hodnotu ukazatelů rentability celkových aktiv (ROA), celkových aktiv (ROA), rentability vlastního kapitálu (ROE) i rentability tržeb (ROS). Důvodem je skutečnost, že bez přijatých dotací výnosy společnosti nedokáží plně pokrýt veškeré náklady, které musí společnost v souvislosti se svou produkcí vynaložit. Z této skutečnosti lze vyvodit závěr, že v dlouhodobém i střednědobém časovém horizontu by proto byla ohrožena vlastní další existence společnosti.

Po zahrnutí dotací do hospodaření společnosti je ve všech sledovaných obdobích vykazován účetní zisk a také hodnoty ukazatelů rentability (ROA, ROE a ROS) dosahují ve sledovaných obdobích kladných hodnot.

Dotace mají také příznivý vliv na ukazatel obratu celkových aktiv, neboť při poskytnutí přímých dotací se obrat celkových aktiv zrychluje.

Příjem dotací také přímo souvisí se zadlužeností, neboť dotace pro podnik představují zdroj peněžních příjmů, který je možné využít na provozní činnost či investiční činnost, na které by si podnik jinak musel brát například půjčku či úvěr. Tato skutečnost se projevila i při konstruování teoretické rozvahy společnosti při absenci dotací, neboť chybějící dotace musely být na straně pasiv kompenzovány zvýšením cizích zdrojů v podobě bankovních úvěrů.

Je tedy jasně patrné, že bez dotací by se podnik postupně dostal do finančních problémů. Vliv dotací na hospodaření podniku a na jeho celkovou finanční situaci lze označit za zásadní. Jelikož je výše konkurenceschopnosti podniku a jeho schopnost dále fungovat v podstatě závislá přijatých dotacích, je výše těchto dotací klíčovým prvkem úspěšného hospodaření podniku. Z tohoto důvodu se zvyšování dotací na úroveň obvyklou v původních státech Evropské unie jeví jako jedna z hlavních podmínek k tomu, aby zemědělské podniky jako celek dosahovaly hodnot

ekonomických ukazatelů odpovídajících finančně zdravým podnikům a byly konkurenceschopné v celoevropském měřítku.

Závěrem je možné konstatovat potvrzení předpokládané hypotézy, že bez dotací by sledovaný zemědělský podnik nebyl schopen dlouhodobě hospodařit a byla by ohrožena jeho vlastní existence. Za současné situace lze proto v praxi pozorovat obecnou snahu zemědělských podniků směřovat svou produkci do oblastí, kde je možné čerpat maximum podpor.

6. Summary

The theme of this work was “Grants in the agriculture company, their function and the influence on the structure and accounting profit”. The basic aim of this work was to explore the economy of the real agriculture company, the structure of received grants and their influence on the accounting profit or loss and on the general financial situation of the company.

The bachelor's work consists from the theoretic and from the analytical part. The theoretic part describes definitions, types of grants, functions of grants, accounting and tax aspects of grants. In this part I also analysed grants provided by the Czech Republic and by the European Union in detail.

In the analytical part of this work is included the analysis of the economy of the real agriculture company ZEMOS Zubčice spol. s.r.o. Basis of this analysis were profit and loss statements and balance sheets adjusted for received grants. After that I compared selected ratios of financial analysis in the event of grants and without grants. I analyzed financial ratios of profitability (ROA, ROE, ROS), asset utilization ratios (turnover of total assets, inventory turnover) and debt ratios (interest coverage).

The result of above mentioned analysis is that influence of grants on economy and existence of the agriculture company is fundamental. Grants represent a significant part of revenues of the agriculture company and affect all important ratios. Ratios of profitability (ROA, ROE, ROS) without grants amount to negative values. Company makes profit only due to received grants. It is evident that existence of company in medium-term and long-term time period without grants will be threaten. With respect of this fact, agriculture companies presently tend to upload their production into areas with maximum possibility of obtaining grants.

Key words: agriculture, grants, financial situation, ratios of profitability

7. Přehled použité literatury

BUNEŠOVÁ, M., VANĚČEK, D. Technika zpracování bakalářských a diplomových prací. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2008. 27 s.

České účetní standardy pro podnikatele

GRÜWALD, R. , HOLEČKOVÁ, J. Finanční analýza a plánování podniku. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze , 1996. 197 s.

KOVANICOVÁ, V. Abeceda účetních znalostí pro každého. Praha: Polygon, 2007. 416 s.

Nářízení vlády č. 500/2002 Sb., kterou s provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví

Nářízení vlády č. 242/2004 Sb. o provádění agroenvironmentálních opatření

Nářízení vlády č. 69/2005 Sb. o stanovení podmínek dotace v souvislosti s předčasným ukončením provozování zemědělské činnosti zemědělského podnikatele

Nářízení vlády č. 144/2005 Sb. o stanovení některých podmínek poskytování jednotné platby na plochu zemědělské půdy pro kalendářní roky 2005 a 2006

Nářízení vlády č. 145/2005 Sb. o stanovení některých podmínek poskytování národních doplňkových plateb k přímým podporám pro rok 2005

NEPLECHOVÁ, M. Účetnictví zemědělského podniku. Praha: Anag, 2007. 175 s.

Příručka pro žadatele o dotace na rok 2006, 2007 (SAPS, TOP-UP, LFA)

VALACH, J. a kol. Finanční strategie. Praha: Balance, 1997. 471 s.

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví

Zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství

www.mze.cz

www.pgrlf.cz

www.szif.cz

www.vuze.cz

www.BusinessInfo.cz

www.Agroenvi.cz

Seznam tabulek

Tabulka 1: Způsob účtování investičních dotací	str. 7
Tabulka 2: Způsob účtování dotace nákladů	str. 7
Tabulka 3: Vývoj sazeb SAPS a TOP-UP v letech 2006 – 2008	str. 11
Tabulka 4: Prostředky EAFDR v letech 2007 – 2013 (v tis.EUR)	str. 20
Tabulka 5: Finanční plán podle os (v EUR, za celé období)	str. 20
Tabulka 6: Srovnání poměrových ukazatelů finanční analýzy	str. 31

Seznam grafů

Graf 1: Vliv dotací na HV	str. 31
Graf 2: Vliv dotací na rentabilitu aktiv	str. 32
Graf 3: Vliv dotací na rentabilitu vlastního kapitálu	str. 32
Graf 4: Vliv dotací na rentabilitu tržeb	str. 33
Graf 5: Ukazatel úrokového krytí	str. 33

Seznam příloh

Příloha 1: Rozvaha a Výkaz zisků a ztrát společnosti ZEMOS Zubčice, spol. s r.o. 2008

Příloha 2: Rozvaha a Výkaz zisků a ztrát společnosti ZEMOS Zubčice, spol. s r.o. 2007

Příloha 3: Rozvaha a Výkaz zisků a ztrát společnosti ZEMOS Zubčice, spol. s r.o. 2006

Přílohy